

Azərbaycan-BƏƏ strateji əməkdaşlığı: müsbət münasibətlərin palitrası

Azərbaycan beynəlxalq siyasətin fəal və inklüziv mövqeyi ilə seçilən iştirakçısına çevrilib. Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən və sistemli siyasəti, milli maraqlara əsaslanan diplomatik fəallığı nəticəsində ölkəmizin global müstəvidə rolu getdikcə daha da möhkəmlənir.

Bir-birinin ardınca reallaşan yüksək səviyyəli səfərlər, həmçinin xarici liderlərin ölkəmizə təşrif buyurması Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələr sistemindəki mövqeyini gücləndirməklə yanaşı, siyasi və iqtisadi əlaqələrə də yeni nəfəs verir. Hər bir görüş, rəsmi ziyarət ölkələr arasında əməkdaşlıq platformasını genişləndirir, dostluq münasibətlərini daha da dərinləşdirir. Hazırda Azərbaycanın xarici siyasət gündəmində eyni vaxtda bir neçə prioritet istiqamət özünü göstərir. Avropa ilə enerji və təhlükəsizlik sahəsində qurulan strateji tərəfdaşlıq, Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində möhkəmlənən qardaşlıq münasibətləri, eyni zamanda Ərəb dünyası ilə inkişaf edən əlaqələr ölkəmizin çoxvektorlu diplomatiyasının uğurlarını əyani şəkildə ortaya qoyur. Bu yalnız regionlararası münasibətlərə deyil, həm də global əməkdaşlıq modelinə ciddi töhfələr verir.

(davamı 2-ci səhifədə)

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Əsas istiqamətlərdən biri də Azərbaycanın Birleşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə münasibətləridir. Bu tərəfdaşlıq sadə əməkdaşlıq çərçivəsini çoxdan geridə qoyaraq artıq strateji əhəmiyyət daşıyan modelə çevrilib. Burada əsas fundament qarşılıqlı hörmət, bərabər hüquqlu münasibətlər və iqtisadi-mədəni inteqrasiyadır. Azərbaycanın yüksək texnologiyalar, bərpaolunan enerji, investisiya və iqlim diplomatiyası sahəsində atdığı addımlar BƏƏ ilə əlaqələrin dərinləşməsinə yeni istiqamət verir.

Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında qurulan münasibətlər dərin köklərə və ortaqlara əsaslanan tərəfdaşlıq nümunəsidir. 1992-ci ildə rəsmi şəkildə təməlləri qoyulan əlaqələr illər ərzində qarşılıqlı inam, hörmət və ortaqlar üzərində inkişaf edərək strateji səviyyəyə yüksəlib. Əməkdaşlığın bünövrəsi xalqlar arasında uzanan mənəvi yaxınlıqda, bir-birini anlayan və dəstəkləyən dövlətlər arasında formalaşan qarşılıqlı münasibətdə əks olunur. Xüsusilə BMT və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı kimi beynəlxalq platformalarda iki ölkənin bir-birinə verdiyi dəstək münasibətlərin nə qədər səmimi və sabit olduğunun göstəricisidir.

Azərbaycan-BƏƏ əlaqələrinin yüksəlişində 1993-cü ildən başlayaraq yeni mərhələ formalaşdı. Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə Azərbaycan diplomatiyasında yeni istiqamətlər müəyyənləşdi və ərəb dünyası ilə münasibətlərə xüsusi önəm verildi. Ulu Öndərin uzaqgörən siyasəti, İslam dünyası ilə əlaqələrin gücləndirilməsi yönündə atdığı addımlar həm diplomatik, həm də mədəni-humanitar sahələrdə mühüm nəticələr yarandı. Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən strateji xətt 2005-ci ildə Ərəb Dövlətləri Liqası ilə imzalanmış Anlaşma Memorandumu və Azərbaycanın bu qurumda müşahidəçi statusu qazanması ilə daha da dərinləşdi. 2006-cı ilin noyabrında Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə rəsmi səfəri deyilənlərə əyani sübutdur. Həmin səfər çərçivəsində imzalanan sənədlər - iqtisadi, ticarət, texniki əməkdaşlıq, ikiqat vergitömənin aradan qaldırılması, investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunması kimi sahələri əhatə edən sazişlər münasibətləri daha da genişləndirdi. Bu, Azərbaycan və BƏƏ arasında iqtisadi əməkdaşlıq üçün sabit və inamlı zəmin yaratdı. Səhiyyə, hərbi əməkdaşlıq və ali təhsil sahəsində əldə olunan razılaşmalarda eyni zamanda sosial və insani müstəvidə də inkişaf etdiyini təsdiqləyir. BƏƏ-nin xeyriyyə təşkilatlarının, xüsusilə "Dar əl-Bir" Xeyriyyə Cəmiyyəti və Zayed bin Sultan Əl Nəhyan Xeyriyyə Təşkilatının Azərbaycan xalqına göstərdiyi yardım, bu dostluğun humanitar aspektini ön plana çıxarır. Belə ki, 30 ilə yaxın bu təşkilatlar məcburi köçkün soydaşlarımıza müntəzəm olaraq humanitar dəstək vermişlər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə bu il yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfər etmişdi. Ümumiyyətlə, Ərəb dünyası ilə Azərbaycan

Azərbaycan-BƏƏ strateji əməkdaşlığı: müsbət münasibətlərin palitrası

nın əlaqələri, qədim İslam aləminin qovşağında formalaşmış intellektual körpülərin, qarşılıqlı hörmətin və ortaqlar üzərində yüksəlib. Bu-günkü reallıqlar isə tarixi bağların diplomatik və iqtisadi çalarlarla daha da möhkəmləndiyini göstərir. Ərəb ölkələri hər zaman Azərbaycanın beynəlxalq arenadakı mövqeyini qətiyyətlə dəstəkləyən tərəfdaşlar sırasında olub. Qarabağın işğaldan azad edilməsi, 44 günlük Vətən müharibəsində xalqımızın haqlı mübarizəsi zamanı ərəb dövlətlərinin nümayiş etdirdiyi açıq siyasi mövqe mənəvi həmrəyliyin təzahürü kimi dəyərləndirilməlidir. Ərəb Dövlətləri Liqasına üzv ölkələr Azərbaycanın suverenliyini və ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən bəyanatlarla çıxış etməklə, beynəlxalq hüququn yanında olduqlarını nümayiş etdiriblər. Məhz bu ilin yanvar ayında sözügedən mənəvi və siyasi dayaq Prezident İlham Əliyevlə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan arasında keçirilən görüşdə daha parlaq ifadəsini tapdı. Həmin görüş Azərbaycan-BƏƏ münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldiyinin rəsmi təsdiqi idi. Görüşdə BƏƏ Prezidenti 2024-cü ildə Azərbaycana səfərlərini, xüsusilə də Bakıda keçirilən COP29 tədbirində iştirakını xatırladaraq bu mühüm tədbirin əhəmiyyətini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev isə Azərbaycanın BƏƏ ilə əməkdaşlığının bu beynəlxalq tədbirin uğurla keçirilməsinə töhfə verdiyini qeyd etdi. COP29 çərçivəsində Azərbaycanla BƏƏ-nin ortaq səyləri, iqlim dəyişmələri ilə mübarizə və dayanıqlı inkişaf məsələlərində qlobal nümunə kimi təqdim olundu.

Xüsusilə, son illərdə baş verən hadisələr, keçirilən görüşlər və imzalanan sazişlər göstərir ki, iki ölkə arasında qurulan münasibətlər gələcəyə həssaslanmış güclü ittifaqın bünövrəsini təşkil edir. BƏƏ-nin Azərbaycanın bərpaolunan enerji sektoruna qoyduğu irimiqyaslı sərmayələr qarşılıqlı inam və dostluğun təzahürüdür. Bu investisiyalar Azərbaycanın "yaşıl enerji" gündəliyinə beynəlxalq dəstək olmaqla yanaşı, BƏƏ-nin Cənubi Qafqazda sabitliyə və davamlı inkişafa verdiyi əhəmiyyətin göstəricisidir. Ənənəvi enerji sahəsində davam edən əməkdaşlıq da bu münasibətlərin çoxşaxəli xarakterini daha da gücləndirir. Məhz yanvar ayında ölkə başçımızın BƏƏ-yə səfəri çərçivəsində yüksək səviyyədə keçirilən görüşlər zamanı ölkə liderləri təkcə ikitərəfli münasibətləri deyil, həm də regional və qlobal əhəmiyyət kəsb edən aktual məsələləri əhatə edən geniş və səmərəli fikir mübadiləsi aparıblar. Müzakirələr nəticəsində əməkdaşlığın gələcək istiqamətləri daha da aydınlaşıb, ortaq maraqlar əsasında yeni təşəbbüslərin əsasları qoyulub. Sözsüz ki, belə bir siyasi iradə iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın yeni üfüqlərə doğru irəlilədiyindən xəbər verir. Xatırladaq ki, bu il yanvarın 14-də Əbu-Dabidə keçirilən Dayanıqlılıq Həftəsinin rəsmi açılış mərasimi və Zayed Dayanıqlılıq Mükafatının təqdimatı da bu əməkdaşlığın ekoloji və qlobal aspektlərdəki dəyərini ön plana çıxardı. Prezident İlham Əliyevin tədbirdə iştirakı və Əmirliklər tərəfindən göstərilən yüksək diqqət Azərbaycanın lider rolunu daha da gücləndirir. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, 2023-cü ilin sonunda da Azərbaycan Prezidenti Əbu-Dabi

Davamlılıq Həftəsinə dəvət olunmuşdu, bu da tərəflər arasında davamlı siyasi dialoqun və qarşılıqlı hörmətin sübutudur.

Münasibətlərin dinamik və çoxşaxəli təbiəti içərisində enerji sektoru xüsusi çəkisi ilə seçilir. Bu sahə dostluğun və qarşılıqlı etimadın möhkəm dayacağına çevrilib. Tarixin neft və qaz üzərində qurduğu tərəfdaşlıq bu gün daha irəli - "yaşıl enerji"-yə doğru addımlayır. İki dövlət arasında enerji əməkdaşlığı qlobal enerji gündəmində söz sahibi olan müasir və davamlı layihələrə yönəlib. Məlumdur ki, Azərbaycan zəngin təbii resursları ilə uzun illərdir Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır. Ancaq indi yeni bir mərhələ başlayıb. Rəsmi Bakı diqqətini "yaşıl enerji"yə yönəldərək gələcəyin enerji xəritəsində fərqli bir mövqe tutmağa hazırlaşır. Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda tam təsdiqlənmiş 157 qiqavatlıq külək enerjisi potensialı Azərbaycanın "yaşıl enerji" gücünü, regionda ekoloji transformasiyanın aparıcı oyunçusu olmaq iddiasını ifadə edir. Bu iddialı vizyonun gerçəkləşməsində BƏƏ ilə əməkdaşlıq xüsusi yer tutur. 2021-ci ildə imzalanan enerji sazişləri Azərbaycan-BƏƏ tərəfdaşlığını yeni mərhələyə qaldıran tarixi dönüş nöqtəsi oldu. Həmin sənədlər çərçivəsində atılan ilk böyük addım isə 2022-ci il martın 15-də reallaşdı. Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Qaradağ Güneş Elektrik Stansiyasının təməli qoyuldu. Stansiya yalnız Azərbaycanın deyil, Xəzər regionunun və MDB məkanının ən böyük günəş enerji layihəsi kimi tarixə düşdü. Qaradağda ucalan günəş stansiyası iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın, ekoloji məsuliyyətin və

innovativ baxışın simvoluna çevriləcək. Layihə eyni zamanda, Azərbaycanın enerji diplomatiyasının çevikliyini və uzaqgörənliyini nümayiş etdirir. Bununla yanaşı, 2024-cü ilin ən əlamətdar hadisələrindən biridə məhz Bakıda keçirilən COP29 çərçivəsində enerji sektorunda imzalanan tarixi sənəd oldu. Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR), BƏƏ-nin "Masdar" və Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" şirkətləri arasında Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda ümumi gücü 3,5 qiqavat (GVt) olan külək elektrik enerjisi istehsalına dair Anlaşma Memorandumu imzalandı. Bu, Azərbaycanın "yaşıl enerji" sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığının ən mühüm mərhələlərindən biri oldu.

Əlaqələrin dərin əməkdaşlıq bağlarına söykənməsinin daha bir səbəbi isə Azərbaycanın 2019-cu ildən etibarən uğurlu sədrlik etdiyi Qoşulmama Hərəkatıdır. Bu platforma ortaq dəyərlər əsasında birləşən dövlətlərin güclü siyasi ittifaqidir. Təsəffüfə deyil ki, Ərəb Dövlətləri Liqasının bütün üzvləri eyni zamanda Qoşulmama Hərəkatının da fəal iştirakçılarıdır. Bu həmrəylik Azərbaycanın təşəbbüslərinin beynəlxalq miqyasda nə qədər dəstək qazandığını sübut edir. İki ölkə arasında münasibətlərin əlamətdar nöqtələrindən biri də "Bakı Prosesi"dir. Prezident İlham Əliyevin 2008-ci ildə irəli sürdüyü bu ideya Avropa ilə İslam dünyası arasında mədəniyyətlərarası dialoqun körpüsünə çevrilib. "Bakı Prosesi" vasitəsilə Azərbaycan, həm Qərb, həm də Şərq üçün etibarlı tərəfdaş və dialoq mərkəzi rolunu uğurla aparır. Bu platforma çərçivəsində keçirilən Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq forumları ölkəmizi sadəcə geosiyasi məkanda deyil, həm də qlobal mənəvi-siyasi mərkəzlərdən birinə çevirmişdir. Aydın görünür ki, Azərbaycan-BƏƏ münasibətləri dərin və strateji təməlləri ehtiva edən, zamanla daha da möhkəmlənən bir tərəfdaşlıq modelidir. Bu model yalnız iki ölkənin deyil, bütövlükdə regionun və qlobal siyasətin gələcəyi üçün ümidverici nümunə kimi dəyərləndirilə bilər.

Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri tək iki ölkə arasındakı münasibətlərin müsbət palitrası ilə yekunlaşmır. Qeyd edək ki, iyulun 10-u tarixində dünya diqqətini yenidən Cənubi Qafqazla bağlı xəbərlərə yönəldəcək. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtı Əbu-Dabidə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında keçiriləcək görüş regional və beynəlxalq ictimaiyyətin maraqla izlədiyi mühüm bir diplomatik hadisə olacaq. Bu dialoq yalnız iki ölkənin liderlərinin görüşü deyil, həm də Cənubi Qafqazda uzun illərdə davam edən münaqişəyə son qoymaq, sabitlik və davamlı sülh mühitini təmin etmək üçün aparılan səylərin daha bir təzahürüdür.

Göründüyü kimi, həm sülh prosesi çərçivəsində Əbu-Dabinin neytral məkan olması, həm də Azərbaycan-BƏƏ münasibətləri aspektində ölkə başçımızın səfəri tarixə daha bir diplomatik uğur nümunəsi kimi düşəcək.

Nurlan ABDALOV,
"Respublika".